

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

RADOST DISCIPLINE

IZOBRAŽEVANJE IN UMETNOST

JAMBLIH: PITAGORA O GLASBI

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

www.akropola.org

AKROPOLITANEC

SEPTEMBER 2025 | ŠT. 115

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo
www.akropola.org

Wolfova 8, 1000 Ljubljana
070 601 651, 059 78 02 11
info@akropola.org

Tyrševa 7, 2000 Maribor
040 709 955
maribor@akropola.org

Odpiralni čas:
ponedeljek–četrtek 18.00–22.00

Ime revije: *Akropolitanec*
Založnik: Kulturno društvo Nova Akropola, Wolfova 8, Ljubljana
Odgovorni urednik: Stjepan Palajsa
Uredništvo: Andrej Praček, *urednik*, Nija Androjna, *grafično oblikovanje*, Barbara Krasnik, *prevodi*
Leto, mesec in številka izdaje: september 2025, št. 115, mesečnik
Kontaktne podatki:
akropolitanec@akropola.org
ISSN 3023-9486

B E S E D A U R E D N I K A

Vsi si želimo vnesti lepoto v svoje življenje. Sledimo lastnim, bolj ali manj omejenim predstavam lepega, pri čemer se nam resnična lepota pogosto izmika. Če se to dogaja in da ne bi več skrenili s poti, je najprej potrebno razumeti, kaj Lepota dejansko je.

Nedvomno lahko trdimo, da je Lepota nekaj univerzalnega in povezujočega. Zato mora vključevati sklad, harmonijo in ravnovesje posameznih delov. Lepota torej ni izolirana lastnost enega delca, ampak se nanaša na način povezanosti mnogih. "Stvar" je lepa toliko, kolikor je skladna sama v sebi in skladna z okoljem, katerega del je.

Smo torej pred zahtevo po poznavanju mnogoterih izrazov življenja znotraj celote. Vidimo lahko, da prodreti v lepoto pomeni prodreti v sam misterij življenja. Za to obstajajo intelektualne poti v kombinaciji z bolj neposrednimi, kot je umetnost.

Se to zdi nenavadno? Zakaj se ne bi občasno lepoti preprosto prepustili in dopustili, da se ta prenese na nas? Lepota nas bo tako naučila, kaj je pomembno, kaj manj in v kakšnem medsebojnem razmerju. Šele ko Lepoto nosimo v srcu, jo lahko začnemo zavestno vzdrževati in poustvarjati.

Vendar tudi slednje ni enostavno. "Pravil" Lepote se je namreč treba držati, kar od nas zahteva disciplino. Disciplina pa je odraz močne volje, ki nam omogoča delovanje v skladu s tem, kar smo izbrali. Daje nam svobodo udejanjanja zastavljenih ciljev, saj preprečuje zastranitve, ki bi jih sicer povzročili lastni muhasti porivi. Disciplina omogoča, da smo gospodarji sebe – da smo svobodni. V mislih imam notranjo svobodo, edino, ki jo lahko dosežemo, in ki se bo počasi prenesla tudi navzven.

Podobno je zunanji red mogoč le, če obstaja notranji. In enako je z lepoto – zunanja je odsev notranje.

S tem bi se verjetno strinjal tudi Platon. V njegovem Simpoziju namreč Diotima Sokratu pojasni, da ljubezen vodi od občudovanja telesne lepote k spoznanju lepote duše, nato do lepote zakonov in znanosti ter nazadnje k sami ideji Lepote. Tu je izrecno poudarjeno, da je manifestirana lepota le prvi korak in odsev višjih oblik lepote.

To pomeni, da se v globinah univerzuma in nas samih nahajajo vrelci lepih stvaritev, lepih dejanj in lepih stanj. Če se želimo z Lepoto obdati, stopimo na to dvojno pot, ki hkrati vodi k subtilnim izvorom in k njihovemu konkretnemu izražanju. Takšni naj bodo naši cilji. Osebna disciplina pa nam jih bo pomagala uresničiti.

Andrej Praček, *urednik*

V TEJ ŠTEVILKI:

- PSIHOLOGIJA: RADOST DISCIPLINE 4
- SOCIOLOGIJA: IZOBRAŽEVANJE IN UMETNOST 7
- EX LIBRIS: JAMBLIH: PITAGORA O GLASBI 9
- ANEKDOTA: KANTOVA REDOLJUBNOST 11

BUDA, PLATON IN JAZ

TEČAJ PRAKTIČNE FILOZOFIJE

9 PREDAVANJ

PONEDELJEK, 22. 9., OB 20.00, WOLFOVA 8, LJ

SREDA, 8. 10., OB 20.00, TYRŠEVA 7, MB

KAKO NAREDIRI FILOZOFIJO UPORABNO TUKAJ IN ZDAJ?

Z neprestano in zavestno uporabo filozofskih načel.

Filozofija ni le skupek abstraktnih idej; je močno orodje za preoblikovanje našega vsakdanjega življenja, naših odnosov in našega pogleda na svet.

ZAČNIMO S SAMOREFLEKSIJO.

Vzemimo si čas, da se zazremo vase, da izprašamo svoja prepričanja, vrednote in obnašanje. To je začetek spoznavanja samega sebe, zavest o samemu sebi pa je prvi korak k pozitivnim spremembam.

NATO RAZVIJAJMO VRLINE.

Pogum, velikodušnost, iskrenost, sočutje – to so univerzalne vrednote, ki presegajo različne kulture in časovna obdobja. Vadimo te vrline na vseh področjih svojega življenja, od vsakdanjih odnosov do najpomembnejših odločitev.

POLEG TEGA, IŠČIMO ZNANJE.

Filozofija nam ponuja v raziskovanje bogastvo modrosti.

Berimo, preučujemo, sprašujemo ... A ne pozabimo: znanje ima vrednost le, če je uporabljeno. Pretočimo filozofske nauke v oprijemljiva dejanja.

DELOVANJE JE KLJUČNI DEJAVNIK.

Ni dovolj razmišljati; spomnimo se, da filozofija ni le intelektualna, temveč tudi praktična in izkustvena. Ne gre samo za poznavanje idej, ampak tudi za življenje v skladu z njimi. Z vsakodnevno uporabo postanemo filozofi, ki iščemo modrost v vsakem trenutku in vsaki izkušnji.

In zato – poskušajmo živeti filozofijo tukaj in zdaj!

Udejanjimo njene nauke v vsakdanjem življenju, spreminjajmo sebe in svet okoli sebe na bolje.

TEČAJ BUDA, PLATON IN JAZ ZAJEMA NAJPOMEMBNEJŠA UČENJA TRADICIONALNIH FILOZOFSKIH ŠOL VZHODA IN ZAHODA, KI SO BILA NAMENJENA VSEŽIVLJENJSKEMU OBLIKOVANJU ČLOVEKA.

TEČAJ SE ODVIJA ENKRAT TEDENSKO OB ISTEM TERMINU, V TRAJANJU DVEH ŠOLSKIH UR.

PODROBNOSTI TEČAJA NA SPLETNI STRANI: [HTTPS://AKROPOLA.ORG/TECAJ-PRAKTICNE-FILOZOFIJE/](https://akropola.org/tecaj-prakticne-filozofije/)

VABLJENI K PRIJAVI!

RADOST DISCIPLINE

ZARINA SCREWVALA

ZARINA SCREWVALA JE INDIJSKA PODJETNICA IN FILANTROPINJA. TRENUTNO JE UPRAVNA SKRBNICA FUNDACIJE SWADES, KI JE NAMENJENA KREPITVI VLOGE PODEŽELJA V INDIJI. PRED TEM JE BILA GLAVNA KREATIVNA DIREKTORICA PRI UTV SOFTWARE COMMUNICATIONS (KATEREGA JE SOUSTANOVILA), KJER JE ZASNOVALA, PROMOVIRALA IN UPRAVLJALA TELEVIZIJSKE KANALE UTV BINDASS, UTV STARS, UTV ACTION IN HUNGAMA. ŠTUDIRA FILOZOFIJO V NOVI AKROPOLI INDIJA IN JE ČLANICA UPRAVNEGA ODBORA AZIJSKEGA DRUŠTVA.

Morda se sprašujete, kakšno radost lahko prinese disciplina? Ali disciplina ne nakazuje togega, strogo urejenega življenja? Ali ne priključuje v spomin podob trdega dela, polnega pravil in predpisov, ki jih vsiljujejo drugi, vi pa jih neradi upoštevate? Morda se lahko več naučimo, če se vprašamo: "Ali je disciplina nekaj, kar prihaja od zunaj ali iz naše lastne volje in odločitev? Od kod prihaja radost?" Ta članek obravnava disciplino in spremljajočo radost z različnih zornih kotov.

JE DISCIPLINA PRIROJENA ALI SE JE TREBA NAUČITI?

Nekaj namigov lahko potegnemo iz etimoloških korenin besede. Beseda disciplina izvira iz latinske besede *discipulus*, ki pomeni učenec in besede *disciplina*, ki je večplastna beseda in pomeni znanje, red, samonadzor. Izhaja iz korenske besede *discere*, ki pomeni učiti se.

Discere, kar pomeni učiti se, nam daje namig. Ko smo mladi, se discipline običajno učimo z opazovanjem in posnemanjem dobrih zgledov, ki nam jih predajajo starši, učitelji ali druge starejše osebe. Ko odrasčamo in se držimo discipline v različnih vidikih življenja, začnemo videti rezultate in ta se v nas vse bolj ukorenini.

Plesalka kathaka, Aditi Bhagwad, nam razlaga, da ji disciplina omogoča, da vadi, dokler se ne giblje kot kri v žilah, dokler gib ne postane naravni del njene umetnosti. Ljudje imamo torej izbiro – ali bomo razvijali disciplino ali ne.

Ko pogledamo naravo, se zdi, da obstaja inherentna disciplina, ki se kaže kot red; temeljni inteligentni red, ki ga določajo zakoni, kar ima za posledico harmonijo, učinkovitost in lepoto. Skrivnostno Fibonaccijevo zaporedje se na primer izraža v neštetih vidikih narave, od vrtnčastih spiral sončničnih cvetov do oceanskih valov in spiralnih galaksij. Strogo razmerje med števili ustvarja red, lepoto in omogoča učinkovito rast.

V svoji knjigi *Philosophy for Living* Delia Steinberg Guzmán pravi: *"Red ni človeški izum. Celotna narava se giblje v skladu z vidnim ritmom, ki je odraz reda, zakona."* To lahko vidimo v plimi in oseki oceanov, v letnih časih.

Navdih lahko črpamo iz načina, kako se planeti gibljejo okoli Sonca, iz njihovega popolnoma uglašene ritma in medsebojne harmonije, kar omogoča, da življenje teče v določeni smeri. Delia nadaljuje: *"Ko nekdo živi urejeno življenje, preprosto sledi nareku narave."*

Delia pravi tudi: *"Če se ljudje razvijajo urejeno, bo njihov napredek bolj izrazit in bodo imeli manj težav. Ne zato, ker težave ne obstajajo, ampak zato, ker bodo lahko našli uporabne rešitve v redu, znotraj katerega se gibljejo."*

Primer: Novembra 2023 smo bili priča napornim reševalnim prizadevanjem 41 delavcev, ki so bili 17 dni ujeti v predoru Silkyara v severni Indiji. Upanja skorajda ni bilo, toda dr. Rohit Gondwal, ki je nadzoroval psihološko svetovanje zanje zunaj predora, je delavce pohvalil za ohranjanje mirnosti in najvišjo stopnjo discipline. V članku vodilnega časopisa je bilo pojasnjeno, kako je to igralo ključno vlogo pri njihovem reševanju. Ta disciplina je nedvomno prinesla veliko veselja!

ALI JE MOGOČE DOSEČI KAJ VREDNEGA BREZ DISCIPLINE?

Za navdih preiščimo svet umetnosti. Nova Akropola v Indiji že vrsto let ponuja kulturne dogodke s filozofskim bistvom, ki raziskujejo kulturo kot sredstvo za gradnjo in deljenje človeških vrednot. Predstavnik Dhrupada, Chintan Upadhyay, je z nami delil izkušnjo svoje rigorozne dnevne prakse *Swar Sadhane*, ki jo, tako kot mnogi indijski klasični pevci, običajno začne okoli 4. ure zjutraj. Mnogi umetniki,

izobraženi v klasični tradiciji, pogosto govorijo o disciplini dnevne prakse kot eni od temeljnih vrednot, ki so se jih naučili skozi svojo umetnost, in prav ta praksa jim omogoča, da obvladajo svojo umetnost.

Če se želimo oblikovati, izoblikovati in graditi, tudi mi potrebujemo vztrajnost vsakodnevne vaje. Na primer, če smo nagnjeni k jezi in se odločimo, da jo želimo premagati, moramo razumeti, kateri so vzroki za jezo v nas in biti na preži, ko se ti pojavijo. Nato pa se tej nagnjenosti upreti, ko opazimo, da se pojavlja. Nič od tega ni mogoče storiti brez vsakodnevne discipline.

Disciplina nam omogoča, da vztrajamo, ko gre kaj narobe. Kar se bo neizogibno zgodilo. Disciplina nam omogoča, da nadaljujemo in poskusimo znova na drug način. Šele takrat lahko okusimo veselje sladke zmage, ki se rodi iz našega lastnega vsakodnevne truda.

KAKŠNA JE VLOGA STROGEGA OKVIRA PRAVIL V DISCIPLINI?

Na to lahko ponovno pogledamo z vidika klasično izobraženega pevc. Disciplina umetniku omogoča, da sledi strogemu okviru pravil svoje umetnosti. Na primer, v glasbi obstaja sedem tonov, znotraj katerih mora vsak umetnik skladati ali izvajati. To velja za zahodno in indijsko glasbo. Znotraj tega obstajajo stroga pravila glasbe v klasični umetnosti iz več tradicij. Tara Kini, klasična hindustanska pevk in pedagoginja je pojasnila, da več pravil pomeni, da postane oblika bolj klasična. Verjame, da je okvir pravil tisti, ki gradi disciplino in koncentracijo, ki sta potrebni za to, da se človek posveti svoji umetnosti. Zanimivo, disciplino moramo zgraditi, da sledimo okviru pravil in okvir nam v zameno služi kot vodilo pri nadaljnji izgradnji discipline.

Morda se kdo vpraša, zakaj klasična umetnost sploh potrebuje okvir pravil. Mnogi umetniki so pojasnili, da ta strogi okvir pravil omogoča tradiciji, da se razvija, hkrati pa ohranja njeno bistvo nedotaknjeno. To se sklada tudi s tistimi, ki delujejo znotraj filozofskega okvira. Stroge meje tvorijo osnovo, znotraj katere se izvajajo različne vrste notranjega in zunanjega dela, eksperimentiranja in učenja, hkrati pa bistvo, namen, ostaja nespremenjen.

KAJ PA USTVARJALNI PROCES? ALI TA STROGA DISCIPLINA SLEDENJA PRAVILOM NE ZAVIRA USTVARJALNOSTI IN SVOBODE?

Umetniki menijo, da ne. Ta strogi okvir zagotavlja jasne meje, znotraj katerih je mogoča skoraj neskončna raznolikost in razvoj. Chintan Upadhyay je opazil, da nobeni dve izvedbi indijske klasične glasbe ne bosta nikoli enaki. Znotraj meja strogega okvira umetnik pridobi svobodo ustvarjanja lastne umetnosti. Lepota sveta se tako obogati z disciplino in strukturo.

Tespijka, pevka in filmska zvezda Julie Andrews je dejala: *"Nekateri ljudje disciplino dojemajo kot opravilo. Zame je to nekakšen red, ki me osvobodi, da lahko letim."*

Svoboda ali njena odsotnost je odvisna od oblike discipline. Na najosnovnejši ravni imamo disciplino, ki nam je vsiljena od zunaj. Če gre ta proti naši volji ali temu, kar verjamemo, da je prav, potem je to neke vrste tiranija. Po drugi strani pa, ko se odločimo disciplinirati sebe, začnemo spoznavati, da disciplina prinaša ne le veselje, ampak tudi bistveno svobodo. Svobodo, da se na življenje odzovemo na primeren način. Disciplina nam pomaga nadzorovati svojo osebnost z njenimi nešteti impulzi, željami, všečnostjo in nevršečnostjo. Zdaj začnemo pridobivati stabilnost, da delujemo tako, kot vemo, da je prav. To je čudovita vrsta svobode.

Lahko se vprašamo: "Kakšen okvir želimo zgraditi zase, da bi lahko svobodno leteli? Da bi izpolnili namen svojega življenja, da bi živeli s smislom, služenjem in veseljem?"

ETIKA, SLUŽENJE IN DISCIPLINA

Zdi se, da se disciplina lahko uporablja za vse, kar počnemo v življenju – dobrega ali slabega. Disciplino potrebujemo, da postanemo dobri športniki, baletniki ali pianisti. Potrebujemo jo, da smo dobre matere, da vsak dan pridemo v službo kljub utrujenosti ali slabemu razpoloženju. Po drugi strani pa je res tudi, da so celo pripadniki Hitlerjevega SS-a svoja grozljiva dejanja izvajali z neko obliko discipline. Vendar krutost in zatiranje nista del discipline, o kateri govorimo v tem članku. Kar nas zanima, je višja disciplina, ki se izvaja za vcepljanje človeških vrednot, da bi služili svetu. Disciplinirano vedenje, ko ga usmerja etika, ko je usklajeno z vrednotami in vrlinami, s tem, kar je dobro, resnično, lepo in pravično, služi dobremu vseh. Torej, da bi disciplina služila, potrebuje etično podlago. In to je morda najvišja oblika discipline.

KJE LAHKO NAJDEMO RADOST DISCIPLINE? V DEJANSKI PRAKSI DISCIPLINE ALI V REZULTATIH, KI SLEDIJO?

Morda v obojem. Če pa se lahko naučimo najti veselje v dejanski praksi discipline, je to čudovita stvar. Rezultata svojih dejanj ne moremo zares nadzorovati, lahko pa se naučimo nadzorovati svoje notranje delovanje in si zgraditi vztrajnost in konstantnost, ki sta potrebni, da se osvobodimo privlačnosti svojih mnenj, preferenc in neukročenih impulzov, kar nam omogoča, da zgradimo filozofske vrednote in vrline. Z vsakim primerom upora, discipline in volje, ki ga izvajamo, pride radost. Radost zmage.

Veliki filozof antične Grčije Platon je dejal: "Za človeka je prva in najplemenitejša zmaga, da premaga samega sebe." 🏆

DA BI DISCIPLINA SLUŽILA, POTREBUJE ETIČNO PODLAGO. IN TO JE MORDA NAJVIŠJA OBLIKA DISCIPLINE.

IZOBRAŽEVANJE IN UMETNOST

SABINE LEITNER

Obstaja veliko študij, ki kažejo, da lahko ukvarjanje z dejavnostmi na področju umetnosti vodi do boljših akademskih rezultatov. Ples, gledališče, glasba in likovna umetnost v šolskem kurikulumu otrokom omogočajo, da razvijejo samozavest in samozavedanje, sposobnosti reševanja problemov, vztrajnost in disciplino, osredotočenost in koncentracijo, ustvarjalnost, samostojno učenje, sodelovanje z drugimi in številne druge veščine – vse to pa so kvalitete, ki so vse pomembnejše na delovnem mestu in ključne za uspešno kariero. Drugi pomemben vidik umetnosti v izobraževanju je, da mladi odkrijejo moč lastnega potenciala za izražanje, ki je ključnega pomena za naše psihološko blagostanje in srečo.

Vendar bi v tem članku rada zapustila "utečeno pot" akademskega glavnega toka in raziskala drugo dimenzijo vzgojno-izobraževalne vrednosti umetnosti – njeno moč pri razcvetu človeškega potenciala: moč umetnosti, da razvija naše *notranje* čute. Čeprav zvok, barva, tekstura itd. učinkujejo na naša fizična čutila in jih lahko doživljamo kot prijetne dražljaje, pa lepote in pomena (po mojem mnenju je gledališče bolj kot z lepoto povezano s pomenom) ne zaznavamo s fizičnimi čutili, temveč z notranjimi. Sicer bi vsi v stvareh videli isto lepoto in isti pomen – a to ne drži, kot pravi stari rek: "Lepota je v očeh opazovalca."

Očitno je, da moramo za zaznavanje česar koli razviti ustrezne organe zaznave. Da bi lahko videli, moramo imeti razvite oči, da bi lahko zajeli zvočne valove, moramo imeti razvita ušesa. Če ne bi imeli nosu, za nas vonjave in dišave sploh ne bi obstajale.

Toda zgolj gledanje in poslušanje ne zadostujeta, da bi lahko zaznali lepoto. Vsakdo z zdravimi ušesi lahko sliši glasbo, a ne bo vsak sposoben doživeti njene lepote. Razlika je v naših

notranjih čutih, ne v fizičnih. Da bi lahko cenili lepoto glasbe, plesa, poezije ali globok pomen gledališke igre, moramo razviti svoje *notranje* čute.

Verjetno smo vsi že izkusili, kako so se naši notranji čuti sčasoma razvili in izpopolnili. Glasbeno delo, ki nas v mladosti ni ganilo, je zdaj postalo zelo lepo. Knjiga, ki smo jo nekoč prebrali in nam morda takrat ni bila posebej zanimiva, je zdaj polna pomena in komaj verjamemo, da smo jo že imeli v rokah. Kaj se je spremenilo? Ne glasbene note ali besede v knjigi, temveč naša notranja sposobnost, da zaznavamo njihovo lepoto in pomen. Zdi se, da medtem ko naše fizične zmožnosti vida in sluha z leti naravno pešajo, se naši notranji čuti sčasoma razvijajo in smo sposobni videti več s srcem in očmi uma.

"Obstaja nekaj, kar bi lahko imenovali stopnišče lepote, postopno razvijanje in vse globlje doživljanje lepega. Okus mora dozorevati in se izpopolnjevati."

N. Sri Ram

Vsako zaznavanje je vprašanje resonance. Strune ali glasbene vilice bodo resonirale, ko drug instrument oddaja frekvenco, na katero so uglašene. Drug ton jih ne bo spravil v resonanco. Razvijanje notranjih čutov je podobno razvoju glasbenih vilic, ki se lahko odzivajo na vedno bolj subtilne vibracije.

Zakaj so ti notranji čuti pomembni? Ker nam omogočajo dostop do višjih realnosti. Psihologija govori o različnih vrstah inteligence, notranji čuti pa razvijajo našo estetsko inteligenco. Lahko bi rekli, da je estetska inteligenca sposobnost zaznavanja lepote in njene vedno bolj subtilne vrednosti. Estetska inteligenca nam omogoča, da doživljamo višja stanja zavesti (npr. izkušnjo lepote in smisla) ter da bolj ljubimo in cenimo življenje, saj lahko uzremo več njegove lepote in pomena.

"Lepota je resnica, resnica lepota – to je vse, kar vemo na zemlji, in vse, kar moramo vedeti."

Oda grški vazi, John Keats

Naša zunanja čutila nas obveščajo o zunanjem svetu, kjer je mogoče stvari opredeliti, izmeriti in količinsko oceniti. Naši notranji čuti pa nam omogočajo, da zaznavamo kakovost namesto količine. Notranji čuti razvijajo našo razsodnost in tudi naš notranji kompas za to, kar je dobro, pravilno in lepo.

Kako lahko razvijamo svoje notranje čute? Poti do cilja je, kot pravi pregovor, veliko, toda verjamem, da sta stik z velikimi umetniškimi deli in umetniška praksa neprecenljivi orodji, ki podpirata ta proces. Stik z umetnostjo in možnost umetniškega ustvarjanja bi morala biti del vsakega dobrega izobraževanja. Okus se pridobi in ga je treba razvijati skozi čas. Brez ustrezne izobrazbe lepota in pomen največjih umetniških del verjetno ne bosta obstajala, tako kot barve ne obstajajo za slepo osebo. Vrhunska umetnost potrebuje izobrazbo, da jo lahko cenimo. Samo vzgoja in izobraževanje, ki vključujeta umetnost, lahko zagotovita, da bodo največja umetniška dela ostala vir, iz katerega bodo prihodnje generacije črpale moč in navdih.

"Glasba je edini nematerialni vstop v višji svet spoznanja, ki zajema človeštvo, a ga človeštvo ne more dojeti."

Beethoven

Zdi se mi, da je evolucija vzpenjanje proti vedno višjim ravnam zavesti, kakor stopnišče proti višjim resničnostim. Od čutnega k razumnemu, od fenomena k noumenu, od telesne lepote k transcendentni lepoti, od dobesečnega k simboličnemu. Umetnost je bila vedno most med obema svetovoma, zato nam umetnost v izobraževanju in izobraževanje v umetnosti lahko pomagata, da uresničimo naš človeški potencial. 🦋

**"Nulla Aesthetica sine Ethica,
Nulla Ethica sine Aesthetica."**

**"Brez estetike ni etike,
brez etike ni estetike."**

Napis na stavbi Višje glasbene šole Reina Sofía v Madridu

JAMBLIH:

PITAGORA O GLASBI

JAMBLIH (OK. 245–325 N. ŠT.) JE BIL SIRIJSKI NEOPLATONSKI FILOZOF, UČENEC PORFIRIJA IN POSREDNI NASLEDNIK PLOTINA. V ZGODOVINI FILOZOFIJE JE ZNAN KOT TISTI, KI JE NEOPLATONIZEM PREOBlikOVAL V BOLJ RELIGIOZNO IN TEURGIČNO SMER.

NJEGOVA NAJVPLIVNEJŠA DELA SO »O PITAGOREJSKEM ŽIVLJENJU« IN TRAKTAT »O MISTERIJAH EGIPČANOV, KALDEJCEV IN ASIRCEV« (DE MYSTERIIS), KJER JE RAZVIJAL IDEJO, DA ZGOLJ FILOZOFSKO RAZMIŠLJANJE NI DOVOLJ ZA ČLOVEKOVO DUHOVNO VZPENJANJE – NUJNI SO TUDI TEURGIJA, SVETI OBREDI IN SIMBOLNA DEJANJA, KI ČLOVEKA POVEZUJEJO Z BOŽANSKIM.

MOČNO SE JE NASLONIL NA PITAGOREJSTVO, SAJ JE VERJEL, DA MATEMATIKA, GLASBA IN ŠTEVILČNI RED NISO LE ZNANOST, AMPAK MOST K PRESEŽNEMU.

SPODNJI PRISPEVEK JE CITAT IZ NJEGOVEGA DELA O ŽIVLJENJU PITAGORE IN PITAGOREJCEV.

Pitagora je bil mnenja, da glasba, če se pravilno uporablja, močno prispeva k zdravju. Ni je uporabljal brezbrizno, temveč kot sredstvo za prečiščevanje. Pravzaprav je to besedo omejil na glasbo, ki se uporablja kot zdravilo. V spomladanskem času je melodijo uporabljal na sledeč način: na sredino je postavil osebo, ki je igrala na liro, okoli nje pa so v krogu sedeli tisti, ki so znali peti. Nato je lirist v sredini zaigral in pevci so zapeli določene hvalnice, ob katerih so bili tako očitno prevzeti, da je njihovo obnašanje postalo elegantno in urejeno. Ta glasba se je namesto zdravil uporabljala tudi ob nekaterih drugih priložnostih.

Določene melodije so bile zasnovane kot zdravilo proti strastem duše, pa tudi proti malodušju in škripanju z zobmi. Pitagora je vsako od teh izumil posebej, za vsako od težav. Poleg tega je melodije uporabljal tudi proti jezi in besu ter vsem drugim duševnim motnjam. Drugo vrsto modusa je iznašel proti željam. Uporabljal je tudi ples, ki ga je

spremljala lira namesto piščali, ker je za slednjo menil, da vzpodbuja predrznost, je teatralna in neliberalna. Za popravljanje duše je uporabljal tudi izbrane verze Homerja in Hezioda.

Pitagora naj bi nekoč s spondejsko pesmijo pogasil bes mladeniča iz Taormine, ki je po nočni gostiji nameraval zanetiti preddverje hiše svoje ljubice, ko jo je videl prihajati iz hiše tekmeca. (Fanta je k temu nepremišljenem poskusu dejanja spodbudila frigijska pesem, ki pa jo je Pitagora takoj zatrl.) Pitagora se je ravno posvečal astronomiji, ko je ob neobičajni nočni uri srečal igralca na piščal in ga prepričal, naj svojo frigijsko pesem zamenja s spondejsko. S tem je fantov bes takoj umiril in ta se je na lep način umaknil domov, čeprav le malo zatem, ko je brezglavo užalil Pitagoro, saj ob srečanju z njim ni prenesel nobenega opomina in ga ni bilo mogoče obrzdati.

Tukaj je še en primer:

Anhit, Empedoklov gostitelj, je kot sodnik obsodil na smrt očeta mladeniča, ki se je nato z izvlečenim mečem pognal na Anhita, da

bi ga ubil. Empedokles je mladeničev namen spremenil tako, da je na melodijo svoje lire zapel Homerjev verz:

"Nepente, čudežno zdravilo, ki odganja bridkost, žalost in vse spomine na gorje,"

ter tako rešil svojega gostitelja Anhita pred smrtjo in mladeniča pred zagrešitvijo umora. Pravi, da je bil mladenič od takrat naprej eden najzvestejših Empedoklovih učencev. Ko so Pitagorejci legli k počitku, so z določenimi odami in himnami svoj um očistili hrupa in motenj, ki jim je bil izpostavljen skozi dan. Te pesmi so povzročile miren spanec in redke, a lepe sanje. Ko pa so se prebudili iz spanca, so se s pesmimi druge vrste znova osvobodili omamljenosti in odrevenelosti.

Pravi, da so bile včasih strasti duše in nekatere bolezni resnično ozdravljene samo z glasbenimi zvoki, brez besed. To je verjetno izvor splošne uporabe besede "epoda". Tako je Pitagora z glasbo dosegel najkoristnejšo uravnavo vedenja in življenja. 🎵

POSLUŠAJ: DELPHSKA HIMNA APOLONU (KLIKNI NA SLIKO)

KANTOVA REDOLJUBNOST

DNEVNA RUTINA

- Kant je vsak dan vstal ob 4.45 uri. Njegov služabnik Martin Lampe ga je vedno pravočasno prebudil, saj je imel strog ukaz, naj ga prepriča, da vstane, tudi če bi si želel še spati.
- Jutro je začel s pitjem dveh skodelic čaja in tobakom.
- Predavanja je imel vsak dan od 7. do 9. ure, nato je od 9. do 12.45 ure pisal in urejal svoja filozofska dela.
- Ob 12.45 uri je prišel obedit v družbi prijateljev.
- Kosilo je potekalo v treh hodih (juha, glavni jed, sadež ali lahka sladica), ob pogovoru o etimologiji, politiki in zdravstvu.
- Popoldneve je Kant namenil branju in razmišljanju, nato pa ob 19. uri odšel na svoj znameniti sprehod po Königsbergu.
- Sprehajal se je vedno po isti poti in to je počel redno, celo v dežju.
- Po sprehodu se je vrnil domov, kjer je ponovno delal in bral.
- Točno ob 22. uri je legel k počitku.

FILOZOFOV SPREHOD

Kant je vsak dan natanko ob sedmih zvečer odšel na svoj znameniti sprehod, o katerem so se spletle številne anekdote.

Pripovedujejo, da je bil pri rednem in točnem sprehajanju tako vztrajen, da so si Königsbergčani po njem naravnavali ure.

Za tako imenovane "kantovce" je bil ta sprehod priložnost, da uzrejo slavnega filozofa. Potrpežljivo so čakali trenutek, ko bo prišel mimo, da bi ga lahko pozdravili. Kant se namreč ni držal le časa, ampak tudi vedno iste poti.

Pravijo celo, da je bil v svoji stanovitnosti tako neomajen, da so se meščani nekega dne, ko je nenadoma krenil drugam, prestrašili in pomislili, da ga morda ni več med živimi. 🏴‍☠️

PRIHAJAJOČI DOGODKI

DAN
SLOVENSKEGA
ŠPORTA
23. SEPTEMBER

EVROPSKI TEDEN ŠPORTA
#BEACTIVE
23.-30. september

DUH OLIMPIZMA

PREDAVANJE POSVEČENO DNEVU ŠPORTA

PROST
VSTOP!

23.9.2025
OB 18h

MARIBOR
TYRŠEVA 7

DUH OLIMPIZMA NEKOČ IN DANES
PREDAVANJE OD DNEVU SLOVENSKEGA ŠPORTA
23. 9. OB 18.00, TYRŠEVA 7, MARIBOR

ALI JE DANES MOŽNO ŽIVETI KOT STOIK

DELAVNICA

8., 15. IN 22. 10. OD 18.00 DO 20.30, WOLFOVA 8, LJUBLJANA

DISCIPLINA JE MATI USPEHA.

BENJAMIN FRANKLIN

www.akropola.org